

# ”Finkan” i Arvidsjaur



*Den gamla arresten var uppförd vid Borgargatan och stod mitt på nuvarande Bryggargatan.*

**Den gamla arresten i Arvidsjaur** var uppförd vid Borgargatan och stod mitt på nuvarande Bryggargatan. Den hade två celler, ett fönster och värmdes upp med hjälp av en kamin.

I närheten av gamla arresten stod spöpålen som togs bort under 1890-talet. Vid spöstraff användes björkvidjor som legat i saltlake för att hållas mjuka. Den gamla arrestlokalen byggdes om till mangelbod och fungerade som sådan fram till 1925. Mangeln flyttades då till nybyggda ålderdomshemmet.

Åkare Per Åhman köpte den gamla arresten och byggde om den till stall i Bondstaden. När Bondstaden revs under 1950–60-talen försvann även den gamla arresten.

Förr i tiden fanns även en stupstock (schavott), i Arvidsjaur. Den var belägen vid Gamla prästgården, och fanns kvar där till början av 1800-talet.

Det fanns också ett galträd och det lär ha funnits många inhuggningar i det trädet. Tyvärr togs trädet bort för att det hindrade en utbyggnad vid en träimpregneringsindustri. Johan Lundmark i Krokberg högg ned tallen 1953 och eldade upp den i sin spis på Magnus Berlinvägen 39.

## Minnen från Arvidsjaur

# Naken brottsling fick slita spö bunden vid en speciell spöpåle

Av  
**Hjalmar Högström**

II.

**D**ET HAR BERÄTTATS att medan spöstraffet ännu var brukligt kunde en del brottslingar dömas att slita 10 till 20 par spö. Detta gick så till att brottslingen avkläddes och bands fast vid en speciell spöpåle, varefter spömästaren (profossen) utdelade på syndarens rygg och ryggslut det antal spö som häradsrätten bestämt. Jag har hört berättas om en man som här i Arvidsjaur fick slita 20 par spö. Mannen avled någon timme efter bestraffningen. Som spön använde man ungbjörk, så kallade vidjor, vilka nedlades i saltlake för att hållas mjuka.

I äldsta tider fanns även en



Handlande J. E. Lindgren (1836—1875) och hans hustru Augusta (1838—1896)

I början av 1890-talet fanns en stubbe av spöpålen kvar. Troligen hade pålen huggits av en bit



Järnhandlare Edvard Sundström (1852—1900) och hans hustru Sofia, född Skarin, (1860—1937).

stupstock (schavott) här i Arvidsjaur. Denna var belägen vid gamla prästgården, alltså i gamla kyrkbyn på norra sidan av landsvägen på prästgården. Nämn da schavott lär ha funnits kvar i början av 1800-talet, men något del av denna straffanordning finns inte kvar.

Första arresten och spöpålen var belägna på nuvarande Bryggaregatan. Arresten flyttades emellertid därifrån någon gång i slutet av 1800-talet till nuvarande Marklundsparken väster om Västra Skolgatan, där den fick utgöra logi för brottslingar och fyllerister tills att det nuvarande häktet uppfördes i slutet av 1890-talet, varefter gamla arresten ändrades till mangelbod och fungerade som sådan 20—25 år innan den revs ner och ändrades till stall, beläget i kvarteret Svärtan.

om högstbjudande, utan det gällde i stället lägsta möjliga bud. Vid sådana auktioner kunde den eller de som skulle auktioneras (utackorderas) vara närvarande och höra på. De kunde bönfälla en viss person om att avge lägsta anbud så att han eller hon eller barnen fick komma till en person eller familj, som var känd för att vara snäll mot de fattiga.

Den som först började som handlare i Arvidsjaur torde ha varit mamsell Karin, en dotter till framlidne kyrkoherden Per Edin d. y., som var född 1767 och avled 1805. Mamsell Karin var född 1801 och avled 1874. Sin handelsbod hade hon i den så kallade Borgarstaden i närheten av nuvarande kamrer Lindgrens fastighet. Sedan mamsell Karin dött, köpte byamännen i Strittjömvarre hennes stuga, som så länge den stod kvar fick heta Strittjestugan. Och en av de första bofasta handlarna efter mamsell



Handelsföreståndarinnan Vilhelmina Lundberg (1882—1892).

Karin var firma O. F. Lundberg & Öström, Piteå, vilkens affär i Arvidsjaur förestods av mamsell Lundberg (en moster till kamrer Johan Lindgren). Något år efter nämnda handelsfirma öppnade J. E. Lindgren och E. A. Klum var sin handelsbod i Borgarstaden. Lindgrens bod var inrymd i samma gård som kamrer Lindgren bebor. J. E. Lindgren var född 1836 och avled 1875. Hans hustru Augusta, född 1833

och avled 1896. E. A. Klum var född 1841 och dog 1898. Hans hustru Johanna Ulrika var född 1844 och avled i Gällivare (dödsåret obekant). Klums gård och handelsbod var belägna några meter norr om faktor Sundlöws gård. Efter Klums död köptes hans gård och affär av framlidna bröderna Frans och Augustinus Lundberg, Akkavaare, vilka då började sin riksbekanta viltaffär i renkött, skinn, fisk och fågel m. m. Affären bedrev de gemensamt till 1910 eller 1912, då de åtskildes och började bedriva affär var för sig.

### Rättelse

I artikel II införd senaste lördag stod bl. a. -- handelsfirman Högström från Piteå... Där skulle i stället stått handelsfir-



*I slutet av 1800-talet byggdes denna större arrestlokal, som också kallades 'Finkan', vid korsningen Västra Skolgatan-Nygatan.*



Bild av gamla arrestlokalen i Arvidsjaur i hörnet av Västra Skolgatan och Nygatan tagen år 1931

I slutet av 1800-talet byggdes denna större arrestlokal, som också kallades 'Finkan', vid korsningen Västra Skolgatan-Nygatan och den togs i bruk år 1900. I huset fanns det tre celler och ett vaktrum.



*Bild från ca 1930.  
Under mitten av  
1920-talet byggdes  
denna arrest om till  
polishus med  
bostadslägenheter i  
övre våningen och  
ett vaktrum med tre  
celler i den nedre  
våningen.*



*"Polis-Kalle" 1941 vid  
dåvarande polishus.  
2025 finns det  
lägenheter i samma  
hus.*

**Källor:**

Gunnar Arvius "Arvidsjaur, berättelser och bilder".  
Lennart Öhmans bok "Arvidsjaur kyrka"  
Hjalmar Högström

// Sammanställt av Kent Norberg